

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-387-407](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-387-407)

УДК 336.77:330.567.22(477)

JEL Classification: G21

Артем Валерійович Тарасенко

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: avtarasenko88@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>

Мирослав Георгійович Пентелейчук

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: slava.penteleychuk@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-4282-049X>

Юрій Анатолійович Белінський

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: belinskijurij85@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0003-9343-4042>

**СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ
В УКРАЇНІ**

Анотація. У статті проведено систематизацію трактування поняття «споживче кредитування» різними вченими, науковцями та державними інституціями. На основі викладених тлумачень, запропоновано авторське визначення поняття споживчого кредиту. Визначені суб'єкти й об'єкти споживчого кредитування. Представлено аналіз законодавчої бази у сфері споживчого кредитування. Викладено основні недоліки, щодо законодавчого регулювання діяльності споживчого кредитування та відсутність чітко визначеного поняття «споживчий кредит», оскільки діючі нормативні акти дають різне трактування. Подано класифікацію споживчого кредитування, а також структуровано позитивні та негативні сторони споживчого кредитування. Визначено та графічно представлено причини, що призводять до проблем споживчого кредитування в Україні. Проаналізовані основні види споживчого кредитування в Україні. Виокремлено п'ять основних етапів розвитку споживчого кредитування в Україні. Визначено банківські та небанківські фінансово-кредитні установи, показано їхню роль у роботі кредитного ринку, згруповано спільні та відмінні риси між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами. Проаналізовано основні проблеми, з якими стикається ринок споживчого кредитування в Україні, та визначено напрями їх вирішення. Проведено та представлено регіональний розріз кількості наданих споживчих кредитів, визначено регіони з найбільшою кількістю виданих споживчих кредитів та зроблено аналіз причин, з огляду на регіональні особливості та привабливість областей для максимізації споживчого кредитування та справедливого розподілу кредитних квот при скорингу. Вказані шляхи вирішення даного нерівномірного розподілу кількості виданих споживчих кредитів та дані рекомендації щодо державного врегулювання та контролю за даною ситуацією. Сформований набір характеристик, що впливають з

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

особливостей сфери споживчого кредитування та представлені основні завдання розвитку споживчого кредитування. Наведено статистичні дані споживчого кредитування, що надані фізичним особам, банками за строками погашення, дана оцінка отриманим результатам. Наведено відсоткові ставки за кредитами фізичним особам за цільовим спрямуванням та описані відповідні рекомендації та висновки, щодо регулювання відсоткових ставок за різними типами споживчого кредитування.

Ключові слова: споживче кредитування; кредитний ринок; банки; фінансові компанії; кредит; фінансово-кредитні відносини; кредитна послуга; споживач; кредитор.

Рис.: 7. Табл.: 4. Бібл.: 25.

Постановка проблеми. Одним із найпоширеніших видів кредитування в Україні є споживче кредитування. Через світову пандемію COVID-19 та активні бойові дії, що тривають в Україні з лютого 2022 року, були запуснені процеси негативного впливу на економічну та фінансово-кредитну складову економіки держави, погіршилося фінансове становище споживачів кредитних продуктів і, як наслідок, постраждав ринок споживчого кредитування. Банківські установи, як основні гравці на кредитному ринку почали підвищувати вимоги по кредитних заявках споживачів кредитних послуг і проводити аналіз не лише за кредитною історією, а й на підставі активності споживача в окремо взятому банку. Попри внутрішню політику банків у сфері споживчого кредитування, на їхню роботу на кредитному ринку впливають і рішення уряду та нормативні акти НБУ. З початком повномасштабної війни, у період 2022-2023 рр. у Верховній Раді України прийняли декілька важливих законопроектів, які стосуються споживчого кредитування, що значно полегшило стягування боргів за непрацюючими кредитними продуктами та дало можливість ввести реструктуризацію кредитної заборгованості. Визначені зміни в кредитних процесах і є основою дослідження, потребують досконального вивчення та обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність розвитку споживчого кредитування в Україні є базисом для розвитку кредитного ринку загалом. Теоретичні та методологічні підходи й аспекти сутності поняття споживчого кредитування досліджуються у працях таких науковців, як Н. В. Яковенко, С. В. Мочерний, В. В. Лагутін, А. М. Мороз, О. М. Копилюк, О. П. Заруба, О. І. Лаврушин, П. М. Скрипчук та інші. Однак макроекономічна нестабільність, широкомасштабні воєнні дії після лютого 2022 року, залежність економіки держави та фінансового сектора від зовнішніх запозичень і грантових надходжень посідають центральне місце у відносинах споживачів кредитних пос-

---

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

луг і фінансових установ, що їх надають. Кредитний ринок України переживає після описаних подій і є нестабільним. Такі процеси та їхній вплив на споживче кредитування є визначними й потребують подальшого вивчення та аналізу.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Банківські установи мають великий досвід роботи у сфері споживчого кредитування в Україні. Проте цей досвід переважно складався із формування кредитних продуктів у стабільному та стрімко зростаючому або відносно стійкому кредитному середовищі. Процеси, що вплинули на розвиток споживчого кредитування після 2022 року, змусили всіх учасників кредитного ринку в дуже короткі строки адаптуватися до нових реалій та викликів, пов'язаних з активним розвитком віддаленого обслуговування та доступу споживачів до своїх кредитних продуктів [1]. Саме зростання обсягів споживчого кредитування до 2022 року сприяло нарощенню обсягів кредитного портфеля та збільшенню припливу капіталу у фінансовий сектор. Зупинка зростання споживчого кредитування призводить до погіршення кредитного рейтингу держави, сприяє підвищенню інфляційних процесів та погіршує макроекономічні показники розвитку економіки. При цьому фактор зниження купівельної спроможності споживачів стає визначальним. Актуальність зазначених питань зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті. Метою цього дослідження є аналіз сучасного стану розвитку ринку споживчого кредитування в Україні та його перспективних напрямків зростання в майбутньому.

Виклад основного матеріалу. Споживче кредитування є однією з важливих стратегічних сфер економічної безпеки держави. Основною метою споживчого кредитування є зростання обсягів продажу продукції представленої в ритейл-точках, що безпосередньо сприяє зростанню показника ВВП. Показники продажу споживчих кредитів становлять 60-68 % у загальній структурі доходів банківських установ. Здебільшого споживче кредитування охоплює сферу обслуговування фізичних осіб, а отже, і кожна кредитна установа прагне створити власний кредитний продукт у цій ніші, що перевершить кредитні умови конкурентів, враховуючи параметри споживчого кредитування по ринку загалом. Проте реалізація нового споживчого кредиту для кредитної установи завжди супроводжується певними ризиками, деякі з них дуже важко описати математично в діючу скорингову модель. З огляду

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

на такий ступінь значущості споживчого кредитування в Україні, наведемо деякі приклади тлумачення значення споживчого кредитування і занесемо їх до табл. 1.

Таблиця 1

Систематизація трактування поняття «споживче кредитування» різними вченими, науковцями та державними інституціями

Автор	Визначення терміну «споживчий кредит»
Закон України «Про споживче кредитування» [19]	Це кредит, що видається фінансово-кредитною установою на придбання товарів та послуг для невиробничих та некомерційних потреб споживача.
Закон України «Про захист прав споживачів» [18]	Це грошові кошти у безготівковій формі, що надаються кредитором опосередковано споживачам для придбання товарів та послуг.
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [17]	Це різновид кредиту, що надається споживачу, виключно фізичній особі, для придбання товарів на особисті потреби, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю та виконанням службових обов'язків працівниками органів державної влади.
Ковальчук А. Т. [8]	Це кредит, що надається в національній валюті виключно фізичним особам-резидентам України на придбання товарів та послуг тривалого користування.
Савлук М. І. [21]	Це кредит, що надається як юридичним, так і фізичним особам на товари й послуги побутового значення. Надається банками або небанківськими кредитними установами.
Міщенко В. І. [11]	Це продаж споживчих товарів з відстрочкою оплати на обумовлений кредитним договором термін роздрібними точками через банк.

Джерело: структуровано авторами.

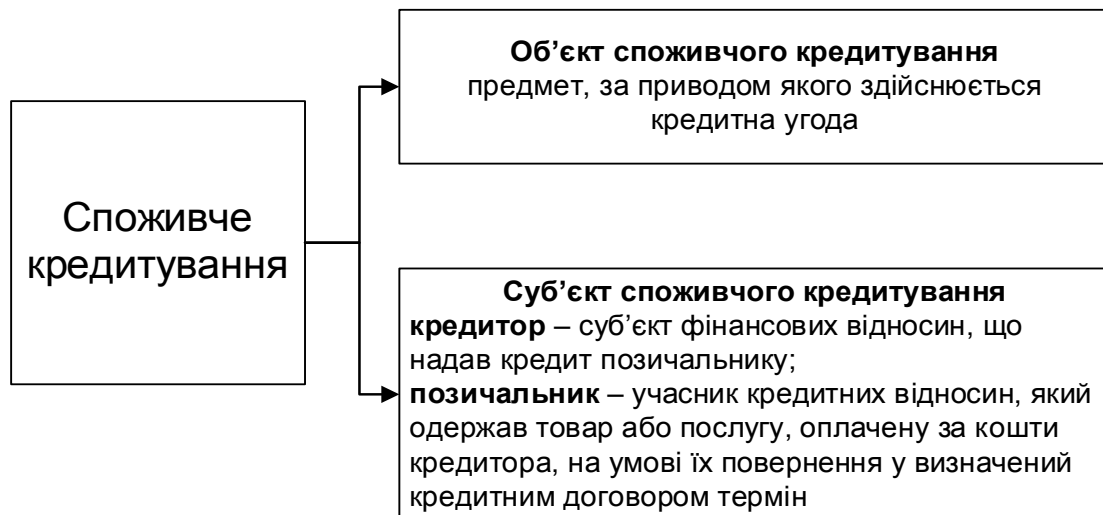
Наведені визначення поняття споживчого кредиту є досить різноманітними й охоплюють широке трактування, як з погляду типу кредиту, так і з погляду надавача кредитних послуг, посередника та умов, що визначені кредитним договором. На основі викладених тлумачень пропонуємо авторське визначення поняття *споживчого кредиту* – це вид кредиту є одним із різновидів кредитних програм, що включає в себе кредитування потреб споживачів, фізичних осіб при купівлі ними товарів та послуг у відповідних роздрібних точках продажу (POS) на умовах мінімальної процентної ставки й максимального періоду його погашення із достроковим терміном закриття. Також треба зазначити, що вітчизняна законодавча база не має єдиного визначення економічної категорії «споживчий кредит», що можна бачити зі структурованої табл. 1, що

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

своєю чергою негативно впливає на процес адміністрування споживчого кредиту та управління фінансовими установами (особливо небанківськими), у деяких випадках маючи спекулятивний характер. Відповідно до поданого авторського визначення терміна «споживчий кредит», визначимо суб'єкти й об'єкти споживчого кредитування (рис. 1).

Рис. 1. Суб'єкти й об'єкти споживчого кредитування

Джерело: згруповано авторами на основі [10].

Як бачимо із рис. 1, суб'єктами споживчого кредитування є кредитор та позичальник. Об'єктом є сам кредит. Така класифікація базується на законодавчому регулюванні у сфері споживчого кредитування та здійснюється такими законодавчими актами, як Закони України «Про банки і банківську діяльність» [17], «Про споживче кредитування» [19]. Згідно з наведеними законодавчими актами можемо навести класифікацію споживчих кредитів, а саме: за строками, за позичальниками, за рівнем використання, за об'єктом кредитування, за кредитором тощо (рис. 2). Наведена класифікація споживчого кредитування дає можливість фінансовим установам більш гнучко створювати кредитні програми під різні товарні групи, різних за станом заможності позичальників та інших критеріїв, що впливають на тип договору споживчого кредитування, період погашення і програму періодичності виплат за договором, а також інші складові, які входять до розгляду при створенні скоринг-моделі обслуговування споживчого кредитування.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**Рис. 2. Класифікація споживчого кредитування**

Джерело: згруповано автором на основі [4; 12].

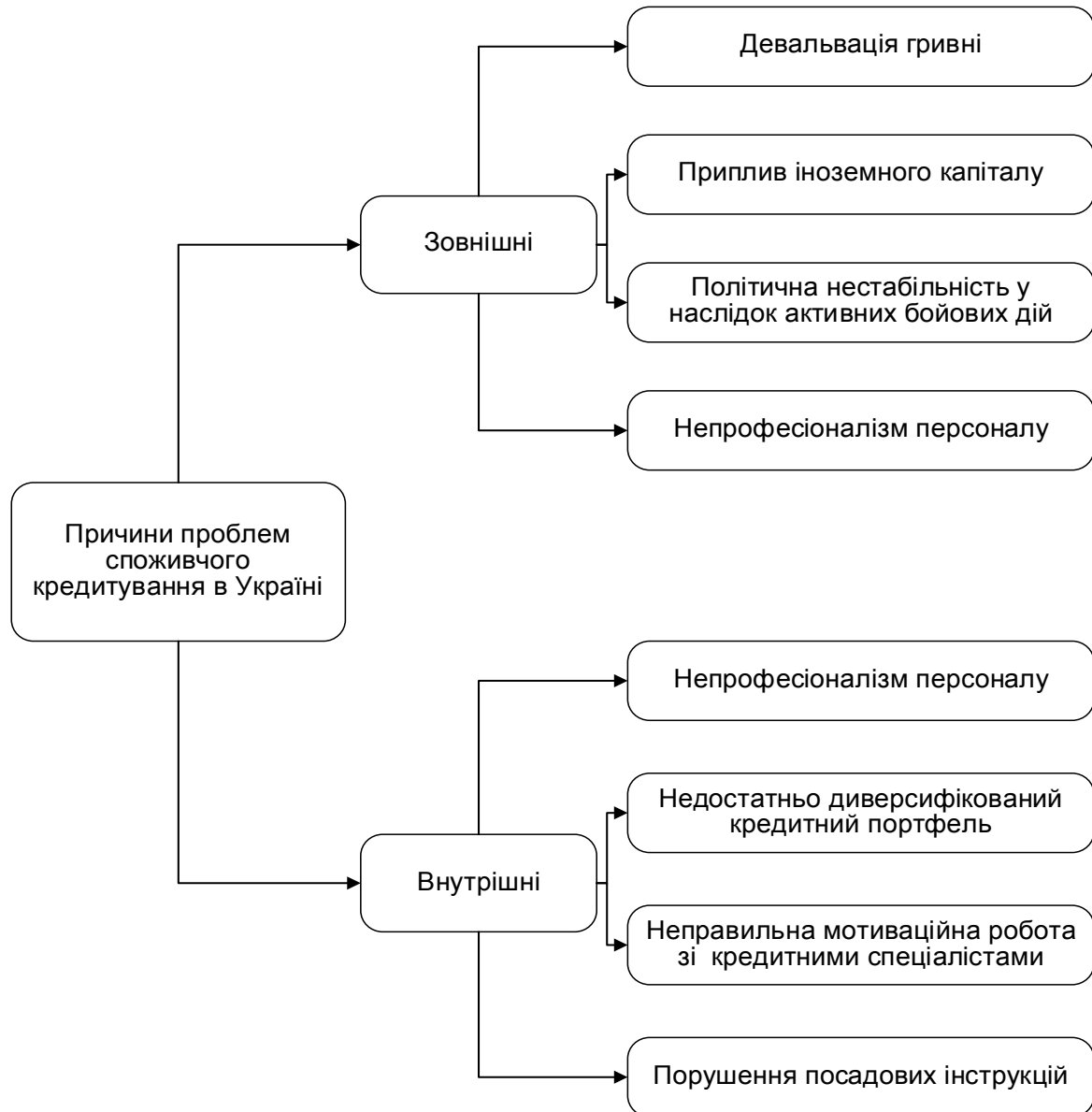
Запропонована класифікація споживчого кредиту має системний підхід та дає можливість точніше охарактеризувати саме поняття споживчого кредиту, підкреслює певні властивості споживчого кредитування з теоретичного погляду, його важливість та соціальну направленість умовах нестабільності фінансового ринку. При цьому слід відзначити позитивні та негативні сторони споживчого кредитування [13]:

- позитивні сторони: придбання товару в кредит, дає змогу придбати бажаний товар тут і зараз, а не чекати невідомої кількості часу; дає можливість придати товар або послугу в момент її найвищої потреби для споживача; кредит дає змогу оплачувати покупку невеликими платежами протягом встановленого періоду часу згідно з кредитним договором, частіше за все ануїтетним методом;

- негативні сторони: відсоток за кредитом збільшує вартість товару або послуги, що придбано в кредит; кредит завжди є вигідніший кредиторю, з погляду прибутковості, оскільки дає змогу отримувати високу процентну маржу.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Наведені позитивні та негативні сторони споживчого кредитування створюють проблеми на ринку споживчого кредитування, для вирішення яких, потрібно дослідити причини, що породжують ці проблеми. Розглянемо детальніше причини, що призводять до проблем споживчого кредитування в Україні на рис. 3.

Рис. 3. Причини, що призводять до проблем споживчого кредитування в Україні

Джерело: згруповано автором на основі [14, 25]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Таким чином, як бачимо із рис. 3 є досить багато причин, що призводять до проблем при погодженні, видачі та супроводі споживчих кредитів в Україні, наведені проблеми є не остаточними, вони змінюються під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників економічного добробуту держави. На різні види споживчого кредитування, впливають свої специфічні проблеми. Розглянемо більш детально види споживчих кредитів (рис. 4).

Рис. 4. Види споживчого кредитування в Україні

Джерело: згруповано автором на основі [4; 15].

Як видно із рис. 4, види споживчого кредитування стосуються всіх основних аспектів діяльності громадян. На ці види кредитів припадає до 70 % всіх кредитів, виданих на кредитному ринку України. Цей відсоток виданих кредитів, до подій 2022 року, мав сталу тенденцію до зростання. Після повномасштабних бойових дій на території України

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

ці показники «обнулилися» і збільшення ринку споживчого кредитування відбулося лише у другій половині 2023 року. Показників початку 2022 року ринок споживчого кредитування не досяг і на початку 2024 р. Для того щоб ґрунтовно проаналізувати стан розвитку ринку споживчого кредитування в Україні, розглянемо спочатку більш детально етапи його становлення та розвитку, які наведені на рис. 5.

Рис. 5. Етапи розвитку споживчого кредитування в Україні

Джерело: згруповано автором на основі [4; 16; 22; 24].

Як бачимо із рис. 5, споживче кредитування в Україні пережило п'ять етапів свого розвитку. Найбільш зростаючим етапом є четвертий етап (2014-2022 рр.), з яким пов'язаний найбільший розквіт споживчого

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

кредитування і переорієнтація деяких банківських і небанківських установ на виключно цей вид кредитування, найбільш рецесивним, п'ятий (2022-2023 рр.) з яким пов'язана перше припинення кредитних процесів у фінансово-кредитній системі України, що призвело до повної зупинки всіх кредитних установ і заморожування кредитних лімітів. Поступово з другої половини 2023 року, споживче кредитування починає відігравати втрачені позиції на кредитному ринку. Цей процес продовжується і на початку 2024 року. При цьому основними фінансовими структурами, які представлені на кредитному ринку України є банки і небанківські фінансові установи. Розглянемо їхні спільні та відмінні риси в табл. 2.

Таблиця 2

Спільні та відмінні риси між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами

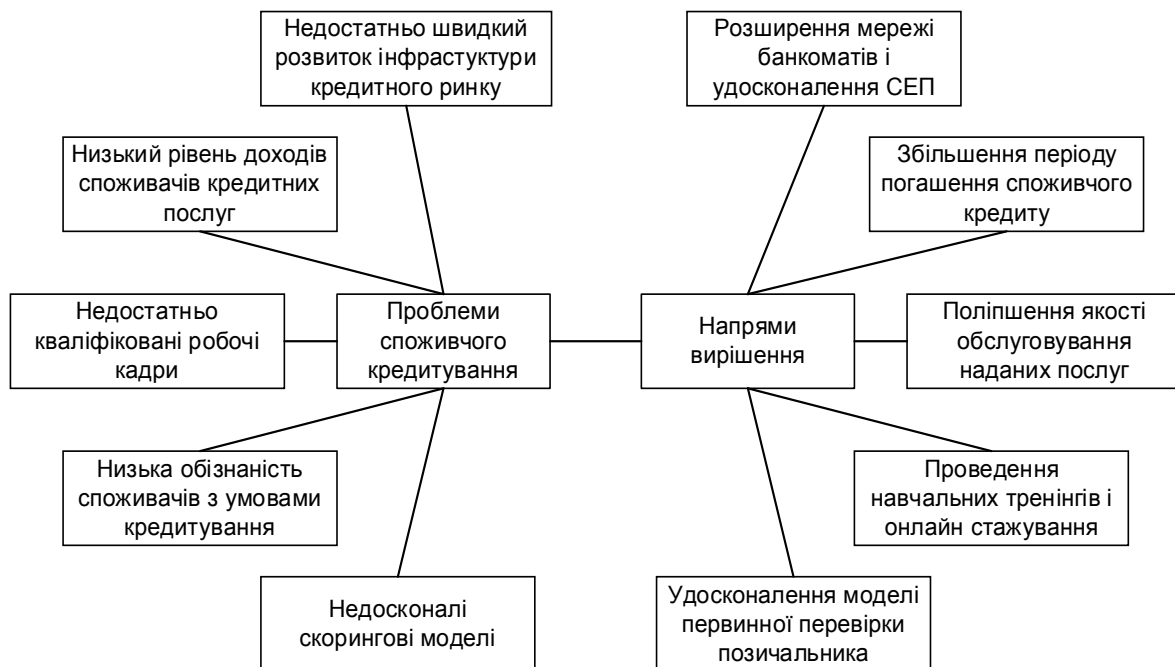
Спільні риси	Відмінні риси	
	Банки	Небанківські фінансово-кредитні установи
Робота на кредитному ринку	Нижчі ризики по всім типам операцій	Високі ризики неповернення коштів
Опосередковане фінансування юридичних і фізичних осіб	Широка спеціалізація	Вузька спеціалізація
Емісія фінансових активів	Прямий вплив на формування пропозиції грошей	Не мають впливу
Конкуренція за споживача	Здійснюють велику кількість операцій	Обмежена кількість фінансових операцій
Однакові зобов'язання та вимоги	У деяких випадках великий пакет кредитних документів	Завжди мінімальна кількість документів для оформлення кредиту
Державний контроль	Діяльність регулює НБУ	Діяльність регулює Нацкомфінпослуг (до 2020 року), після 2020 року – Держфінпослуг та НБУ щодо окремих небанківських фінансово-кредитних установ (наприклад, кредитні спілки)

Джерело: згруповано авторами на основі [20].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Як бачимо з табл. 2, є достатньо спільних і відмінних рис у діяльності банків і небанківських фінансово-кредитних установ (НФКУ), що безумовно, сприяло конкурентній боротьбі за споживче кредитування та давало можливість створення нових, кращих кредитних продуктів ніж у конкурентів. Єдиною проблемою діяльності НФКУ на кредитному ринку є недостатня урегульованість їхніх фінансових показників, за рахунок чого їх відкриття та закриття є більш частим явищем, ніж аналогічні процеси в банківській сфері.

З поданого вище матеріалу можемо сформулювати основні проблеми споживчого кредитування в Україні та шляхи їх вирішення (рис. 6).

Рис. 6. Проблеми споживчого кредитування в Україні та напрями їх вирішення

Джерело: згруповано автором на основі [23].

Зважаючи на тенденції 2022-2023 років, у динаміці обсягів виданих споживчих кредитів відбулися суттєві зміни в їхній структурі та підвищилися всі види ризиків пов'язані з обслуговуванням таких видів кредитування. Однією із найбільших проблем споживчого кредитування є законодавча база, що недостатньо врегульована в різних аспектах кредитних відносин. Ці проблеми розширюються відсутністю чіткої регламентації в рекламних компаніях щодо споживчих кредитів,

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Станом на 01.01.2024 на найбільш розвинені промислові регіони України припадало 68 % від загальної суми всіх виданих споживчих кредитів. Така концентрація пов'язана із зосередженням фінансового, економічного, людського та виробничого потенціалу України в цих регіонах [7].

Серед банків є лідери з надання споживчих кредитів – це АТ «ПриватБанк», АТ «ОТП Банк», АТ «ПУМБ», АТ «Універсал Банк», АТ «Сенс Банк». У регіональному розрізі, лідерами за кількістю наданих споживчих кредитів є Київська, Одеська, Львівська, Харківська та Дніпропетровська області.

Як видно із рис. 7, на початок 2024 р. найбільша кількість виданих споживчих кредитів охоплювала Київ та Київську область, майже половина від загальної кількості, на другому місці йде Дніпропетровська область із показником у 10 %, що є також дуже гарним результатом. Трійку лідерів замикає Львівська область із показником 5 %. Такі показники виданих споживчих кредитів, мають свій набір характеристик, що впливають з особливостей сфери споживчого кредитування, а саме [5]:

- споживчими кредитами більше користуються фізичні особи;
- споживчі кредити надаються виключно для задоволення власних потреб споживачів фізичних осіб;
- основна умова одержання позитивного рішення споживчого кредитування – це висока платоспроможність позичальника;
- фізичні особи за допомогою споживчого кредитування, можуть купувати товари або послуги, які наразі без кредиту придбати неможливо.

Згідно з наведеними особливостями споживчого кредитування, можемо сформулювати основні завдання розвитку споживчого кредитування [2; 3]:

- створення інфраструктури споживчого кредитування за подібністю до європейської системи ринку кредитних послуг;
- використання цифрових технологій для швидкого отримання споживчого кредиту;
- урахування особливостей та можливостей регіональних банківських систем на ринку споживчого кредитування і їх рівномірний розподіл по всім регіонам держави;
- подолання кризи ефективності при погодженні до впровадження як існуючих, так і нових скоринг-моделей у споживчому кредитуванні, що може забезпечити баланс інтересів банків і позичальників.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Аналізуючи ринок споживчого кредитування треба звернути увагу на терміни кредитування, а саме на кількість споживчих кредитів, що надані фізичним особам банками за строками погашення, ці показники приведені в табл. 3.

Таблиця 3

Споживчі кредити, що надані фізичним особам, банками за строками погашення

Показник	Період									
	2019		2020		2021		2022		2023	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, у т.ч.	173702	100	170719	100	214134	100	188657	100	196088	100
До 1 року	89156	51	88391	52	114519	53	109933	58	127346	65
Від 1 року до 5 років	59853	34	58937	35	76763	36	54653	29	44874	23
Понад 5 років	24693	14	23391	14	22852	11	24071	13	23868	12

Джерело: згруповано авторами на основі [9].

Як бачимо із таблиці 3, найпопулярнішими споживчими кредитами є кредити із терміном погашення до одного року. Протягом всього період дослідження їх частка завжди не менше 51% від загальної кількості. Найнижчі показники демонструють споживчі кредити із терміном погашення понад 5 років, особливо в періоди 2021-2023 років, відповідно від 11 до 13 % їхня частка в загальному обсязі споживчого кредитування, така тенденція буде збережена по довгострокових кредитах, оскільки фінансовий сектор не розвивається стало і прогнозовано у зв'язку із військовими діями на території держави. Аналізуючи стан споживчого кредитування, слід відзначити рівень відсоткових ставок за споживчими кредитами, у порівнянні з іншими видами кредитування (табл. 4).

З таблиці 4 можемо бачити, що споживчі кредити домінують протягом аналізованого періоду, даний сегмент кредитування має найвищу процентну ставку, а отже і найвищу дохідність, після споживчих кредитів слідом ідуть інші кредити, ставки там трохи нижчі за споживчі кредити, а іпотечні кредити мають найнижчі процентні ставки. При цьому іпотечні кредити мають найнижчий ризик неповернення, оскільки на відміну від бланкових кредитів мають заставу та поручительство.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Таблиця 4

**Відсоткові ставки за кредитами фізичним особам
за цільовим спрямуванням**

Період	Процентна ставка, %		
	За споживчими кредитами	За іпотечними кредитами	За іншими кредитами
2010	26,5	15,2	19,6
2011	28,1	14,9	18,6
2012	28,7	15,9	21,8
2013	28,5	17,6	22,2
2014	27,8	15,9	22,8
2015	29,7	11,7	28,0
2016	31,6	12,1	27,7
2017	30,0	17,3	23,5
2018	31,3	17,1	24,2
2019	32,6	17,0	26,2
2020	32,4	13,1	23,1
2021	35,8	19,2	24,4
2022	33,3	21,2	26,8
2023	27,9	7,8	22,5

Джерело: згруповано авторами на основі [6].

Висновки і пропозиції. Роль споживчого кредитування в економіці держави є визначальною та безпосередньо впливає на формування як показників ВВП, так і на стабілізацію інфляційних процесів. Споживче кредитування представлене як банківським сектором, так і небанківськими фінансово-кредитними установами. Основну роль у споживчому кредитуванні відіграють банки, на них припадає 90 % ринку споживчого кредитування в Україні. При цьому законодавчі нормативні акти не мають однозначного трактування поняття споживчий кредит, що дає можливість фінансовим установам маніпулювати вихідними даними паспорту кредитного продукту, інколи видаючи за споживчий кредит інші види кредиту. Основна проблема споживчого кредитування в Україні це високі відсоткові ставки в порівнянні з іншими видами кредитування, разом із тим, найпопулярнішим видом кредитування залишається споживче кредитування з терміном погашення до 12 місяців. Після повномасштабного вторгнення, кількість проблемних споживчих кредитів збільшилась до 38 % у кредитному портфелі банків, що негативно

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

вплинуло на нарощування обсягів кредитування у 2022-2023 роках, згодом, після введення державної підтримки на кредитному ринку і запровадженню різних програм реструктуризації кредитної заборгованості, ситуація покращилась. Отже, можна стверджувати, що попри нестабільну макроекономічну ситуацію, ринок споживчого кредитування в Україні продовжує розвиватись.

Список використаних джерел

1. Аврамчук Л. А. Соціальне значення споживчого кредитування в Україні / Л. А. Аврамчук, А. О. Кіча // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 38(2). – С. 74-77.
2. Доценко І. О. Сучасні тенденції розвитку банківського споживчого кредитування в Україні / І. О. Доценко // Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. – 2018. – №14. – С. 792-798.
3. Дубина М. В. Цифровізації ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств / М. В. Дубина, Н. І. Холявко, О. В. Попело // Науковий вісник Полісся. – 2022. – № 2 (25). – С. 160-177.
4. Дубина М. В. Сутність та основні риси незабезпеченого споживчого кредитування / М. В. Дубина, Н. І. Холявко, О. В. Попело // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 3(27). – С. 165-175.
5. Жежерун Ю. В. Банківське кредитування фізичних осіб в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Ю. В. Жежерун // Фінансовий простір. – 2019. – № 2(34). – С. 41-50.
6. Звіт про фінансову стабільність за 2023 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=4.
7. Звіт про фінансову стабільність Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvitpro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>.
8. Карнаушенко А. С. Основні відмінності між спільними підприємствами та іншими формами міжнародних партнерських відносин / А. С. Карнаушенко, А. Т. Ковальчук // Бізнес-навігатор. – 2018. – Вип. 1 (44). – С. 101.
9. Кредити, надані фізичним особам, в т.ч. ФОП (2019-2023) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.
10. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посіб. / В. Д. Лагутін. – 4-те вид., стер. – Київ : Знання, 2004. – 215 с.
11. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренєва. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 796 с.
12. Мороз С. В. Основні аспекти кредитування на сучасному етапі / С. В. Мороз, В. О. Мейш // Економічні науки. – 2020. – № 5. – С. 116-125.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

13. Мочерний С. В. Банківська система України / С. В. Мочерний, Л. С. Тришак. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 304 с.

14. Охрименко І. Б. Необхідність та напрями удосконалення регулювання споживчого кредиту в Україні / І. Б. Охрименко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – № 16 (ч. 2). – С. 46-50.

15. Погребняк В. Я. Визначення поняття споживчого кредиту / В. Я. Погребняк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 16. – С. 37-39.

16. Прилуцький А. М. Споживче кредитування в Україні та його особливості [Електронний ресурс] / А. М. Прилуцький, Л. В. Пахалюк // Ефективна економіка. – 2019. – № 11. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2019/92.pdf.

17. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 679–14 (ред. від 20.05.1999 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

18. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс] : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

19. Про споживче кредитування [Електронний ресурс] : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

20. Просяник І. В. Кредитування фізичних осіб та його особливості в Україні / І. В. Просяник // Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. – 2016. – № 2. – С. 594-598.

21. Савлук М. І. Проблемна кредитна заборгованість банків України: сучасний стан та напрями її подолання / М. І. Савлук, Д. С. Віньгора // Modern Economics. – 2020. – № 23. – С. 37-43.

22. Садчикова І. В. Системні детермінанти сучасного розвитку кредитного ринку в Україні / І. В. Садчикова, Ю. В. Євтушенко, С. В. Сусленко // Бізнес Інформ. – 2023. – № 9. – С. 206-212. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-206-212>.

23. Центральний банк та грошово-кредитна політика : [підручник] / [А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.]; за ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. – Київ : КНЕУ, 2005. – 556 с.

24. Development of the credit market of Ukraine under macroeconomic instability / M. Dubyna, O. Popelo, A. Zhavoronok, I. Lopashchuk, M. Fedyshyn // Public and Municipal Finance. – 2023. – Vol. 12, Issue 1. – Pp. 33-47. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12\(1\).2023.04](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12(1).2023.04).

25. Dynamics of the development of the credit services market in the conditions of financial instability: A case of Ukraine / Parubets O., Shyshkina O., Sadchykova I., Yevtushenko Y., Tarasenko A., Potseluiko I. // International Journal of Sustainable Development and Planning. – 2023. – Vol. 18, No. 9. – Pp. 2733-2745. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180912>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**References**

1. Avramchuk, L.A., Kicha, A.O. (2019). Sotsialne znachennia spozhyvchoho kredytuvannia v Ukraini [Social significance of consumer lending in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 38(2), 74-77.
2. Dotsenko, I.O. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku bankivskoho spozhyvchoho kredytuvannia v Ukraini [Modern trends in the development of bank consumer credit in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo. Mukachivskiyi derzha-vnyi universytet – Economy and society. Mukachevo State University*, (14), 792-798.
3. Dubyna, M.V., Kholiavko, N.I., Popelo, O.V. (2022). Tsyfrovizatsii rynku finansovykh posluh: perevahy ta ryzyky dlia domohospodarstv [Digitization of the financial services market: advantages and risks for households]. *Naukovyi visnyk Polissia – Science Bulletin Polissya*, (2(25)), 160-177.
4. Dubyna, M.V., Kholiavko, N.I., Popelo, O.V. (2021). Sutnist ta osnovni rysy nezabezpechenoho spozhyvchoho kredytuvannia [The essence and main features of unsecured consumer lending]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (3(27)), 165-175.
5. Zhezherun, Yu.V. (2019). Bankivske kredytuvannia fizychnykh osib v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Bank crediting of individuals in Ukraine: current state and development prospects]. *Finansovyi prostir – Financial space*, (2(34)), 41-50.
6. Zvit pro finansovu stabilnist za 2023 rik [Report on financial stability for 2023]. (2023). https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=4.
7. Zvit pro finansovu stabilnist Natsionalnogo banku Ukrainy [Report on the financial stability of the National Bank of Ukraine]. (2023). <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvitpro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>.
8. Karnausenko, A.S., Kovalchuk, A.T. (2018). Osnovni vidminnosti mizh spilnymy pidpriemstvamy ta inshymy formamy mizhnarodnykh partnerskykh vidnosyn [The main differences between joint ventures and other forms of international partnership relations]. *Biznes-navihator – Business navigator*, 1(44), 101.
9. Kredyty, nadani fizychnym osobam, v t.ch. FOP (2019-2023) [Loans granted to individuals, including FOP (2019-2023)]. (2023). <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.
10. Lahutin, V.D. (2004). *Kredytuvannia: teoriia i praktyka [Lending: theory and practice]*. 4th ed. Znannia.
11. Mishchenko, V.I., Slavianska, N.H., Korenieva, O.H. (2007). *Bankivski operatsii [Banking operations]*. 2nd ed. Znannia.
12. Moroz, S.V., Meish, V.O. (2020). Osnovni aspekty kredytuvannia na suchasnomu etapi [Main aspects of crediting at the modern stage]. *Ekonomichni nauky – Economic sciences*, (5), 116-125.
13. Mochernyi, S.V., Tryshak L.S. (2004). *Bankivska systema Ukrainy [Banking system of Ukraine]*. Triada plius.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

14. Okhrymenko, I.B. (2017). Neobkhdnist ta napriamy udoskonalennia rehuliuвання spozhyvchoho kredytu v Ukraini [The need and directions for improvement of consumer credit regulation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 16(2), 46-50.
15. Pohrebniak, V.Ya. (2015). Vyznachennia poniattia spozhyvchoho kredytu [Definition of the concept of consumer credit]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, (16), 37-39.
16. Prylutskyi, A.M., Pakhaliuk, L.V. (2019). Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini ta yoho osoblyvosti [Consumer lending in Ukraine and its features]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 11. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/92.pdf.
17. Pro banky i bankivsku diialnist [About banks and banking activity], Law of Ukraine № 679–14 (20.05.1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
18. Pro zakhyst prav spozhyvachiv [On the protection of consumer rights], Law of Ukraine № 1023- XII (12.05.1991). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
19. Pro spozhyvche kredytuvannia [On consumer lending], Law of Ukraine № 1734-VIII (15.11.2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.
20. Prosianyk, I.V. (2016). Kredytuvannia fizychnykh osib ta yoho osoblyvosti v Ukraini [Prosyanik Lending to individuals and its peculiarities in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo. Mukachivskiy derzhavnyi universytet – Economy and society. Mukachevo State University*, (2), 594-598.
21. Savluk, M.I., Vinhora, D.S. (2020). Problemna kredytna zaborhovanist bankiv Ukrainy: suchasnyi stan ta napriamy yii podolannia [Problem credit debt of banks of Ukraine: current state and ways to overcome it]. *Modern Economics*, (23), 37-43.
22. Sadchykova, I.V., Yevtushenko, Yu.V., Suslenko, S.V. (2023). Systemni determinanty suchasnoho rozvytku kredytnoho rynku v Ukraini [Systemic determinants of the modern development of the credit market in Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, (9), 206-212. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-206-212>.
23. Moroz, A.M., Pukhovkina, M.F. (2005). *Tsentralnyi bank ta hroshovo-kredytna polityka [Central bank and monetary policy]*. KNEU.
24. Dubyna, M., Popelo, O., Zhavoronok, A., Lopashchuk, I., Fedyshyn, M. (2023). Development of the credit market of Ukraine under macroeconomic instability. *Public and Municipal Finance*, 12(1), 33-47. [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12\(1\).2023.04](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.12(1).2023.04).
25. Parubets, O., Shyshkina, O., Sadchykova, I., Yevtushenko, Y., Tarasenko, A., Potseluiko, I. (2023). Dynamics of the development of the credit services market in the conditions of financial instability: A case of Ukraine. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 18(9), 2733-2745. <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180912>.

Отримано 25.01.2024

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

UDC 336.77:330.567.22(477)

JEL Classification: G21

Artem Tarasenko

PhD in Economics,

Doctoral Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv National University of Technology (Chernihiv, Ukraine)**E-mail:** avtarasenko88@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>**Myroslav Penteleichuk**Post-graduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)**E-mail:** slava.penteleychuk@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-4282-049X>**Yurii Belinskyi**Post-graduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)**E-mail:** belinskijurij85@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0003-9343-4042>**THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF CONSUMER
LENDING IN UKRAINE**

Abstract. *The article systematizes the interpretation of the concept of "consumer lending" by various scientists, scientists and state institutions. On the basis of the presented interpretations, the author's definition of the concept of consumer credit is proposed. Subjects and objects of consumer lending are defined. The analysis of the legislative framework in the field of consumer lending is presented. The main shortcomings regarding the legislative regulation of consumer credit activities and the lack of a clearly defined concept of consumer credit are outlined, different normative acts give different interpretations. The classification of consumer lending is provided, as well as the structured positive and negative sides of consumer lending. The reasons leading to consumer lending problems in Ukraine are identified and graphically presented. The main types of consumer lending in Ukraine are analyzed. Five main stages of the development of consumer lending in Ukraine are highlighted. Bank and non-bank financial and credit institutions are defined, their role in the work of the credit market is highlighted, common and distinctive features between banks and non-bank financial and credit institutions are grouped. The main problems faced by the consumer lending market in Ukraine are analyzed and directions for their solution are determined. A regional breakdown of the number of consumer loans granted was carried out and presented, the regions with the largest number of consumer loans issued were determined, and the reasons were analyzed, taking into account regional characteristics and the attractiveness of the regions to maximize consumer lending and fair distribution of credit quotas during scoring. Ways to solve this uneven distribution of the number of issued consumer loans are indicated, and recommendations are given for state regulation and control of this situation. A set of features arising from the peculiarities of the field of consumer lending is formed, and*

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

---

the main tasks of the development of consumer lending are presented. Statistical data on consumer lending provided to individuals by banks according to repayment terms are given, and the results are evaluated. The interest rates for loans to individuals according to the target direction are given and the relevant recommendations and conclusions are described regarding the regulation of interest rates for various types of consumer lending.

Key words: *consumer lending, credit market, banks, financial companies, credit, financial and credit relations, credit service, consumer, creditor.*

Fig.: 7. Table: 4. References: 25.

Бібліографічний опис для цитування:

Тарасенко А. В., Пентелейчук М. Г., Белінський Ю. А. Сучасний стан розвитку споживчого кредитування в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 1(28). С. 387-407.